

Directeur du journal Armenien Pountch
—16 Nafié-Han . Balouk-Pazar 16—
Constantinople

ԱԶԳԱՅԻՆ

S. Յարութիւն Արեւելահայաստանի
Մեծապետական

Պատրիարքութեան հռոմանական ընտրելեաց մին է նաև Կարնոյ Արքեպիսկոպոս նախկին Առաջնորդ Տ. Յարութիւն Սրբազան, որ առ Սիգնի մատուցած ծառայութեամբն նշանաւոր եղած և կարեւոր տեղ մը ըռնած է միշտ Հայ եկեղեցականութեան գլխուն մէջ, լինել իւր պաշտօնավարութեան չլնանին մէջ ունեցած է իւր մարդկորէն սխնեցած Տ. Յարութիւն Սրբազան 23 երկրորդ տարւոնէր Կարնոյ առաջնորդական պաշտօնին զւուրը կենալով հեռի մը նստած է Պօլէն, և իւր չափաւոր՝ անխառնաբէր և առանձնատէր ընտրութեամբ հռոմենալով իւր դործոց քարոզներն ու խմբակահարներն ի հրապարակի հաստատելով իւր, որչափ ինքն նոյն չափ իւր դործերն անձանօթ մը նստած են Հայ ժողովրդէն։ Մեք որ Կարնեցի լինելով՝ Նորին Սրբազանութեան պաշտօնավարութեան և արարմանոյ ի մօտոյ ծանօթ է տեղեակ գտնուած եւմարդարութեան պարտք մը կատարելու համար հարկ կը համարիմ։

Դանիս մը տարի, առաջնորդա-
կան պաշտօն վարած է Քարբեթը,
գահայտյցիք և վայելուչ կերպով
1838 ին, Կարնոյ Առաջնորդ կար-
գեցաւ : 1861 ին , Տ. Մատթէոս
կաթողիկոսէն , եղիսկոպոս ձեռ
նադրեցաւ : 1863 ին , Քարբեթէն
Խոսկոյ հօլը գաղմղը հանգրա-
ւոր Հայ թշուառներ համգլերով
կարնոյ տահմաններէն իրենց հայ-
րենիքը վերադարձուց : 1858 ին ,
Կարնոյ մեծ երկրաշարժէն կոր-
ծանեալ Կարնոյ Հայոց եկեղեցւոյ
դանգակառուներ Փատարմահեան
մեծանուն և Բարեխիշատակ Խա-
չատուր Էփէնտիի 3-6 հարկը լի-
րա ծախիւք շինել տուաւ : 1862
ին, Կարնոյ աւերակ Առաջնորդա-
րանը քակելով՝ ի նորոյ հայակաթ
Առաջնորդարան մը կանգնեց 1000
լիրայի չափ գումար մը ծախսելով
Կարնոյ Հայոց Տ. Լուսնօրցի վա-
նոց աւերակ եկեղեցին քանդե-
լով տեղը փառաւոր եկեղեցի մը
կառոյց : Կարնոյ խարխուլ և ան-
բաւական վարժարանը քակելով
Մակարեան հանգուցեալ Յակը
Էփէնտիի 1000-1300 լիրայի ծա-
խիւք նոր և ընդարձակ վարժարան
մը կանգնել տուաւ : 1866 ին, աղլը-
կանց համար կրկնայարկ փառաւոր
վարժարան մը նորոգ կառոյց 2

Հաղարթ լիբայցի մօտ գումարք մը
ծախք ընելով : Կարնոյ մէջ մինչ
դայմակայր աղվեկանց վարժարան
չկար : Կարնոյ Զայլարայի թաղին
մէջ երկուսու վարժարան մը շինել
տալ յաջողեցաւ : Հանգուցեալ Տ.
Աղարեան Մ. Սողոմոն աղայի մե-
ծաշուք ժառանգորդաց և որդւոց
5-6 հարիւր լիբայի ծախիւք : Կար-
նոյ չըջալայ բազում հայադանակ
գիւղերու մէջ եկեղեցիներ և դպ-
րոցներ շինել տուաւ : Կարնոյ Հա-
լոյ եկեղեցւոյ կալուածներէն ա-
մենամեծ մասը քահիւրով անոնց
հօրերուն վրայ նոր և արդիւնա-
ւոր կալուածներ կանգնել տուաւ :
այնպէս որ 1837 ին Կարնոյ Հայոց
եկեղեցւոյ կալուածոց տարեկան
եկամուտն էր 130-180 լիրա : Իսկ
1880 ին նոյն եկամուտն մինչև 1600
լիրա բարձրացաւ : 1876 ին , Կար-
նոյ Հայոց դերեզեանատան մէջ
լի նորոյ կանգնեց հոյակապ և ըն-
դարձակ դպրոց մը՝ մօտ 2000 լի-
բայի գումարք մը ծախք ընելով ,
զոր հանգանակից բազում աշխա-
տութեամբ յաղպայնոց , և այս
չնչքն իւրտաք ամելու համար
մեծ ներդրութիւններ և ջանքեր ը-
րաւ : Այս մեծ դպրոցն է , որ
այժմ մեծանուն Սանասարեանի
գիշերթիկի վարժարանն եղած է :
Վերջապէս , Տ. Յարութիւն Սրբա-
ղան իւր պաշտօնավարութեան մէջ
12-15 հաղարթ լիբայի մեծ գումար
մը ծախք ընելով՝ ազգային կալ-
ուածներ , դպրոցներ և չնչքեր
կառուցած է Կարնոյ մէջ միայն
իր պաշտօնավարութեան չըջանին
մէջ : Միւր ջանաց աղգային եկա-
մուտներն հապաքարակիւտ սրահ
ընդ ծախուց : Տ. Յարութիւն Սրբ-
աղան , Կարնոյ Հայոց եկեղեցւոյ
և վանօրէից բոլոր կալուածները
մահելի վտանգէ աղաւթեց , կրօ-
նական դատարանէն բոլոր կալ-
ուածոց համար հատադատուն կալ-
ուածագրերը շինել տալով : Նորին
Սրբադնութիւնը մտադիր էր նաեւ
Կարնոյ Հայոց մեծաշէն եկեղեցւոյ
տանեաց վրոյց կտալը քաշել և
եկեղեցւոյ հսկայ շէնքը իլլելու
վտանգէ աղաւթ պահել , սակայն
հրաժարելով՝ այդ դիտաւորու-
թիւնն իրականութիւն չգտաւ :
1864 ին , Տ. Յարութիւն Սրբաղան
աղգային Պատրիարքարանի հրա-
մանաւ Աղթամալոյ կաթողիկոսին
սպանման ոճիւրն ըննել գնաց ի
Վան , և իւր պաշտօնը դոհացու-
ցիւ կերտով կատարեց : 1867 ին ,
Տ. Յարութիւն Սրբաղան , Պատ-
րիարքարանի հրամանաւ , Գետիգ
Դ. Կաթողիկոսի Օծման հանգի-
սին ետեկայ գտնուեցաւ Թուրքիոյ
Հայոց կողմանէ : Եւ այս տուէր
, ի խնդրոյ հանգուցեալ Հայապե-
տին Ռուսոյ կոյսեր կողմանէ Մ.
Աննայի Բ. կարգի պատուանշանն
ստացաւ : 1863-66 ին , Տ. Յարու-
թիւն Սրբաղան աղգային Պատրի-

Պր. Երզրանի հրամանաւ Մշոյ Ս. Միաբանութեան վանուց Միաբանութեան քննիչ կարգեցաւ Խրիմեան Երզրանի վանահայրութեան առեւ, և ազգային իշխանութեան ղեկ ըմբոստ եղող վարդապետներն աքսորել տուաւ վանքէն. 1863 ին, Կարնոյ Հինձք դիւղի մէջ հռովմեական կրօնամիջ Հայոց ունանց կողմանէ խեղդամահ եղած Վարդապետ Հայ երկրապարտի մը գատը զորաւոր կերպով ստանաւ ինչ Տ. Յարութիւն Սրբազան, քաւի մը տարի աշխատելով տնէն դուրս, և Պօստն յատուկ քննիչներ երեւել տալով, ժամանակին Նաբոհէն Ք. կայսեր պապականաց վրայ տարածեալ զորաւոր ազգայնութեան հակառակ՝ արդարութեան երևան հանան, ոճորդործելով ցիւնան շրջայակապ աշխատութեան դատապարտել տուաւ, որոյ մէջ էր հռովմեական Հայ վարդապետ մը, և որոյ ոմանք խնայող դատապարտութեան մէջ մեռան և այլք տակաւին կենդանի են: 1867 ին, Մշոյ և շրջակայից հարստահարչ քրդաց ղեմ՝ Խրիմեան Սրբազանի առ կայսերական կառավարութիւնն բարձած բողոքանաց մէջ Տ. Յարութիւն Սրբազան ձայնակից և աշխատակից գտնուեցաւ. մինչև որ կայսերական արքար ցատուսն հարստահարչաց վրայ հաննելով՝ ամենուն շրջայակապ աքսորման բարձր հրամանը գործադրեցաւ: 1876 ին, ազգային Պատրիարքարանի հրամանաւ, Տ. Յարութիւն Սրբազան վան դնաց, և տեղւոյն ազգայնաց մէջ վերելած դժոտութիւնը վերացուց, Պօստեան և Ապօղոսեան կուսակցութիւններն հաշտեցուց, և ի վերադարձին Բաղէշ և Մուշ հանդիպելով ու խորհրդակցութեան մէջ սէրն առ խորհրդութեան ամրապնդեց, և ապա տնայնակ Մշոյ Ս. Միաբանութեան վանքը Միաբանութեան և վանահայր Մամրէի եպիսկոպոսի մէջ ծագած խռովութիւնը դադրեցուց և զանոնք հաշտեցուց իրարու հետ: Տ. Յարութիւն Սրբազան Հայապետանի գրեթէ բոլոր հայաբնակ գաւառները շրջագայած լինելով ի մօտոյ ճոխ հիմուքիւն և ճշգրիտ ծանօթութիւններ ունի գաւառական ամեն գործոց վրայ: 1878 ի թրքո-ուսական վերջին պատերազմի ժամանակ Կորին և Երջմկայքն Օսմանեան և Ռուսական ճակատամարտից բանակաւ տեղին և Հայոց մեծամասնութեան բնակավայրն լինելով՝ Տ. Յարութիւն Սրբազան մեծ խնամով և խմատութեամբ կառավարեց տեղւոյն բնակիչ Հայերն՝ միշտ խոնարհութեան և տիրասէր հնազանդութեան յորդորներ կարդարով: Երջմկայքն յաշտեցաւ պատերազմին տևողութեան ժամանակ Ռուսական տէրութեան հետ:

անկախական, և նկատման
 և բարոյական վտանգներէ զերծ
 յաճել։ Պատերազմն հետզհետէ
 աստիճանաբար՝ Ռուսաց արշաւող
 անկախ Վարնոյ վրայ, քաղեց, իր-
 ուղի և հակառակմարտից ահեղ ու
 փոշուրներ սկսան դուռը Վարնոյ
 քաղաքին և շրջակայ ամրոցներու
 վրայ։ Վարնոյ շուրջն արշաւող բա-
 ական զայլաբան չլիցայն բոլորել
 սկսաւ։ քաղաքին բնակիչներէն
 զայլաբան մէջ մնալ չուզողներ
 իւրերէն ելան և հապճեպով՝
 Ս. Յարութիւն Սրբազան արհա-
 նարհելով ամեն լուսնից, անդրդ-
 ւելի մնաց իւր հօտին դուռը,
 իրողութեամբ սրտապնդեց և քա-
 յալեց որ աներկիւղ մնան միշտ։
 Այս անկարողութիւն զայլաբանից
 չէր, քաղաքին թուրք հայրենա-
 յիւր զինեցան՝ կայսերական բա-
 ական հետ քաղաքին պաշտպա-
 նութեան համար։ Տ. Յարութիւն
 իրազեկ յորդորեց զհայս, որ
 իրերասէր և հաւատարիմ հպա-
 տակալութեան նոր ապացոյց մը տան,
 և չբաժնուին իրենց թուրք հայ-
 րենակիցներէն։ Հայք ունկնդրե-
 լին այս գեղեցիկ յորդորանաց,
 Տ. Յարութիւն Սրբազան այս առ-
 թիւ Վարնոյ կուսակալի փոխա-
 յորդ. Վսեմ։ Հաճի իղցէթ իսլա-
 յի ներկայանալով՝ Հայ ժողո-
 վրդութեան փափաքը ծանոյց նմա,
 և նա անմիջապէս հեռագրեց Բ.
 Ժորան. նոյն ատենի Մեծ եպար-
 ճոսն Բարձր. Էտհան վաշա յա-
 ռուն Օդոստ. կայսեր հեռագիր
 անուղղելով առ Տ. Յարութիւն Սրբ-
 ազան, Հայոց տիրապետութեան
 համար շնորհակալութիւն յայտ-
 նեց։ Նորին բարձրութիւնը մի և
 նոյն շնորհակալութիւնն առանձին
 պաշտօնագիրով հաղորդեց նաև
 Ս. Յարութիւն Սրբազանին, և
 յայս առթիւ Տ. Յարութիւն Սրբա-
 ղանի Բ. կարգի Մեծիօրէն պատ-
 ռուսոյն շնորհեցաւ։ 1878 թ. Նո-
 յեմբեր 21 ին, Վարին ամբողջ-
 լին պաշարեցաւ։ Եղանակն՝ ոչ-
 անապային, և Վարնոյ սաստկանա-
 յառն հասած լինելով՝ ժողովրդեան
 արդատ մասը ձմեռային պաշար
 հայթայթել չկարաց։ Տ. Յարութիւն
 Սրբազան ազգայնոց մէջ
 անգնահատութիւն բանալով՝ շատ
 լի արդատ և անպարէն ընտա-
 յիւրներու կերակուր և վառելիք
 հայթայթեց ու բաժնեց։ Փետրը-
 լար 21 ին, Վարին անձնատուր ե-
 լաւ։ Ռուսք քաղաքին տիրեցին։
 Տ. Յարութիւն Սրբազան շարունակ
 յորդորներ կարդաց ժողովրդեան,
 որ իրենց թուրք հայրենակցաց
 անհետ սիրով կենակցին և անոնց
 փութանալ սիրտերը վիրաւորելէ ըզ-
 րուշանան։ Տ. Յարութիւն Սրբա-
 ղանի վարմանց դէմ կրկնապէս
 իր լուսնեցան Ռուսաց ժողմանէ.
 իսկ նա Ս. Առաքելոյն պատմէրն
 և Ռուսահայոց տիրապետութեան

վստահ լինելով թէ պատկառելի ժողովը պիտի հաճի հարկ եղած դեմքերը ինքնին ընծայել մեր տաժանկէ ձեռնարկին, ի պատիւ Հոգեւոր Հայրապետին եւ յօգուտ տեղացի եւ գաւառացի ուսումնական մանկանոցն :

Մնա՛մը խորին յարգանքով ի դիմաց Ներսէս-Վարժապետեան Ուսումնարանի Գնկերութեան Գործադիր Մասնաժողովի Աստիճակներ Ատենայետ Մ. ԶԵՐԱԶ Մ. ԵՍԱԽԱՆ Կալաթ 16 Նոյեմ. 1883

— Կերպարական վարժարանի բացման հանրածանօթ խնդիրն երբ վերջին օրերս ծանուցեալ կերպարանքը կառնու, միւս կողմէն Ուսումնական խորհուրդն եւս կը յուզէ զայն : Հինգշաբթի աւուր նստին մէջ երկար խորհրդակցութենէ յետոյ, որոշեց խնդրել Գաղաքական ժողովէն, որ ի մօտոյ համախումբ ներս մ'ընեն լոյ՛ւ կեդրոնական վարժարանի բացման խնդրոյն համար վերջնական կարգադրութիւն մ'ընեն ըստ այն առաջարկութեան, զոր ինքն Ուսումնական խորհուրդն առ Գաղաքական ժողովն մատուցած է անցեալ Օգոստոս 14 ին, եւ միանգամայն ըստ բաղձանայ հանգուցեալ Տ. Ներսէս Ս. Պատրիարք Հօր :

Հարկ է յիշել այս առթիւ, թէ Գաղաքական ժողովը դեռ եւս քանի մը չարաք յաւաք տեսնելով որ կարելի չէ համաձայնութիւն գոյացնել հանգանակէ յանձնաժողովի եւ Ուսումնական խորհուրդի մէջ, եւ չկրնալ ընդունիլ յանձնաժողովոյն առաջարկութիւններն, հարկ համարեցաւ միայն Ուսումնական խորհուրդի հետ կարգադրել խնդիրն : Տեսցա՛ւք, Գաղաքական ժողովն ինչպէս պիտի լուծէ կարգադրէ այս վարժարանական խնդիրն, որ հետզհետէ առաւել կը կնճռոտի :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԻՐ

Ոստիկանութիւնն ազգարարեց մահմետական հասարակութեան, թէ կրօնական կրթական եւ այլ բարեպաշտական հաստատութեան մը ինպատար չըլլալու ի հանգանակութեան տոմսերու համար՝ այսուհետեւ կանխաւ հրաման առնուլ պէտք է : Տպագրապետաց ալ պատուիրեցաւ առանց արտօնութեան չտպել այսպիսի տոմսեր :

— Անցեալներն Այնթապի կողմերն ինկած երկնաքարը Պոլիս կը բերուի, Օսմանեան թանգարանին մէջ պահելու համար :

— Իդմիրի կողմերը պղնձեայ հողակալ արձան մը գտնուել է, 3500 քիւ ծանրութեամբ, զոր դեմնէն հաներու ժամանակ մէկ ոտքին ծայրը կտրուի եւ :

— Լուսինեան իշխանուհին, Դեր. Նար-Պէյ Տ. Խորէն արքեպիսկոպոսի եղբոր ըմակիցն, երբեքայթի մայրաքաղաքս եկել, եւ Բերա անգղիական պանդոն իջեր է :

— Օսմանեան ընդհանուր պարտուց միացման յատկացեալ արժեթուղթը այս չարթու Պոլիս փոխադրեցան, եւ միացման գործողութիւնը սկսան : Այս նոր արժեթիցը պատրաստութեան համար 20 հազար լիւր ծախք եղած է :

— Թղթատարութեան վերատեսչութիւնը գրեթէ Պոլսի կառավարութեան, որ Պոլիս զրկէ

Կեսարիոյ ուրիշանգակէն աւաղակայ կողպտած գումարին գլխաւորութեամբ ման, տեղերուն բաշխուելու համար :

— Բուսնիայէն Պոլիս ներմուծեալ հինգ ֆրանքոյներն, որ ժամանակէ մը հետէ չըլլաքրուութեան մէջ էին 231/2 դրուշի, 20-201/2 դրուշի իջած են, այսպիսի միայն արժէք ունենալուն համար :

— Կրուի, թէ Պոլսայի նահանգին երկրական քննիչ Եաքըր էֆենտի, կեդրոնական անտուկին բացը գտեր է. բայց գանձապետ Միհրան էֆենտի կարող պիտի լինի արգարանալ, հաստատելով թէ հաշուոյ մէջ սխալ սպրդած է :

— Բերայի նախորդ կառավարիչ Պահրի փաշա՝ որոյ արգարանալն ու Օգոստ. Սուլթանին ներկայանալը գրեցինք անցեալ շաբաթ օր, Ալիբիկան-Տրիպոլիոյ Ֆէզլան գաւառակին կառավարիչ անուանուել է :

— Հանգուցեալ Սուլթան Ապտուլ-Ազիզի բժիշկներէն Էմէր փաշա՝ որ աստիճանադուր կըլտէ եւ աքսորեալ, չնորհիւ ներման Օգոստ. Սուլթանի վերստացաւ զինուորական աստիճանն, եւ 2000 դրուշ թողակ որոշուեցաւ իրեն համար :

— Թատերախաղը՝ որ ցայժմ տպագրական վերատեսչութեան քննութեան կենթարկուէն, այսուհետեւ հանրային կրթութեան պաշտօնատան քննութեան բովէն պիտի անցնին՝ յատկապէս կարգեալ յանձնաժողովը մը միջոցաւ :

— Բ. Դրնէն պատուիրուել է մարտան, կալուածոց, հեռագրոց եւ թղթատարութեան վարչութեանց, որ իրենց պաշտօնատարայ ամաթոշակներն վճարեն այն ժամանակ, երբ կը վճարեն ուրիշ պաշտօնատուներու մայրոնի է, թէ յիշեալ վարչութիւնը իրենց յատուկ հասոյթ ունենալով, ամաթոշակները կը վճարեն անցապաղ, մինչդեռ անհատոյթ պաշտօնատանց ամաթոշակայ վճարումը կը յապաղէր, եւ կերպիւ իւրիւր խորութիւն կը լինէր :

— Նախընթաց օրն Օգոստոս ամաթոշակը վճարեցաւ Բ. Դրան, եւ ներքին ու արտաքին գործոց պաշտօնատանց եւ պետական խորհրդոյ պաշտօնակալաց :

— Իտալիի Մախսուսէի Տոլմա-պաղչէ անուն չոգենաւ Սէլանիկէն եկած ժամանակ աւաղը խորէն է 25 քմէճէն երու առջեւ : Մախսուսէի Եհէֆէր անուն չոգենաւ զրիւնեցաւ երէկ խորէն աղատելու համար :

— Նախընթաց գիշեր Պոլիս Սուլթան Սէլիմի կողմը քանի մը գողեր յարձակելով մարտանք քարտուղարներէն էֆենտի մը վրայ, ժամացոյցն ու գրամն աւեր են, էֆենտին այժմ հիւանդ պառկած է, նոյն գիշերն աւաղակներէն չարչարուած լինելուն համար :

— Փարիզի Օսմանեան դեսպան Էւատ փաշա այս օրերս Գաղղիոյ արտաքին գործոց նախարարին մատուցեր է կայսերական կառավարութեան մէկ բողոքագիրն՝ Գաղղիացոց կողմէ Թաճուրի գլխաւորութեան դէմ :

— Իսթըրն-Էքսպրէս, ձերբտէր-Հալաթիս, Օսմանը եւ Լաթիֆ իրազիրք երէկ դադարման դատապարտեցան բարձրագոյն հրամանաւ :

— Անգղիական գործակաւորը Նախընթաց օրը Բ. Դրան հաղորդեց Անգղիոյ կառավարութեան առաջարկութիւններն՝ ի մասին կարգադրման Եֆէպտոսի երկրական խնդրոյն :

— Դահիբէն կը գրեն, թէ Խալիլա գրաւեր է Կարմիր ծովու վրայ Ասապի գաղթականութեան հարաւային կողմը գտնուող Զիւլիլի նաւահանգիստն : Եթէ այս լուրն ստուգուի, Բ. Դուռը բողոք կը բառնայ :

— Խորիւնէի ոստիկանութեան տեսուչ Նանքա էֆենտի՝ ըստ որոշման վարչական ժողովոյ տեղւոյն պաշտօնակն եղեր, եւ նորստեղ հաստատուել է հարկւարապետ Զէքէրիա էֆենտի :

— Պոլսաւորաց Էքզարքը խնդրեր է կայսերական կառավարութեան, որ Սէլանիկի մէջ Պոլսաւորաց առաջնորդարան մը հաստատուել հրաման տրուի, եւ անցեալները Պոլսաւոր քահանայ մը սպանող չարագործը գտնուին :

— Կրուի, թէ մայրաքաղաքիս դեսպան պիտի անուանի Վիէնայի գաղղիական դեսպանը :

— Բեղաւորուելի Օսմանեան դեսպան Եաքըր փաշա ի մօտոյ պիտի սկսի բանակել Ռուսիոյ կառավարութեան հետ՝ առեւտրական նոր դաշնագրութեան մը հաստատութեան համար :

— Ըստ Պարիզի երկաթուղեաց միացման խնդրոյ վերաբերեալ կայսերական հրովարտակ մը պիտի ելնէ այս օրերս, որոյ պարունակութիւնը յայտնի չէ դեռ :

— Թարիզ լրագրոյ արտօնատեր Ֆիլիպ էֆենտի, այսօր մեծաւ չնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ, թէ Օգոստ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ իրեն չնորհել ձերբտէր-Հալաթիս լրագրոյ արտօնութիւնն, եւ թէ՛ պէտք եղած կարգադրութիւններն ընելէն յետոյ պիտի ըսկըսի հրատարակել զայն :

— Կայսերական պահեստի դրաց հրամանատար Բէուֆ փաշա Պոլսաւոր ուղեորեցաւ Խալիֆ-Մախսուսէի չոգենաւով :

— Դալաթիոյ մէջ զրոյց կար երէկ, թէ Մանիֆաթուրայի վաճառական հայազգի մը անանկացած է 60 հազար լիւր բացով :

— Իտալի-Մախսուսէի Մէտարը-Թէֆիկ չոգենաւով 700 կանոնաւոր զօրք զրիւնեցան երէկ Սէլանիկ, տեղւոյն վաշտերն ամբողջացնելու համար :

— Վերջին երկու շաբաթուց մէջ Բերա Սադըղ աղաճը փողոցն գողութեան 4-5 դէպքեր պատահած լինելով, ըստ Նէօղոթի տեղւոյն բնակիչք գանգատներ են առ ոստիկանութիւնն Բերայի, եւ նա խոստացեր է պահականոց մը հաստատել յիշեալ փողոցին մէջ, եւ ապահովութեան ուրիշ կարեւոր միջոցներ անօրինել անցապաղ :

— Հալաթակային ամեն հրատարակութեանց, թէ Գարաթի իշխանութեան եւ Շքոտրայի կուսակալութեան մէջ դժտութիւն կայ այս օրերս սահմանաց ուղղութեան խնդրոյ պատճառաւ, Շքոտրայի կուսակալ Մուսթաֆա Ասիֆ փաշայի կողմանէ լուր հասած է, թէ իւր պաշտօնատեղին վերադարձած ժամանակ երբ Գարաթի ու Բոտկորիճ հանդիպեցաւ, անգղոյն պաշտօնակալը եւ իշխանին մէկ թիկնապահն գիմա-

խանին մէկ թիկնապահն գիմա-լորեցին զինքն, եւ ընտիր նժոյգ մը ընծայեցին իրեն :

— Ռուսիոյ կառավարութիւնն՝ որ որոշած էր Լիզպոնի դեսպան կարգել մայրաքաղաքիս ուսական դեսպանի խորհրդական Պ. Օնուս, նպատակ չէ դատար գործադրել այս որոշումն՝ ստուգելով որ յիշեալ քաղաքի կիլմայն յարմար չէ Պ. Օնուի առողջական վիճակին : Հետեւաբար Պ. Օնու կը մնայ ի Պոլիս :

— Բ. Դուռը կը պահանջէ Պոլսաւորի իշխանութիւնէն՝ տասնալիւն եւս չյետած գէլ մահմետականաց անչարժ կալուածոց եւ վազդիլ խնդրոյն կարգադրութիւնն, որ բաւական ժամանակէ հետէ կը յուզուի բայց ցարդ կը մնայ անլոյծ :

— Հոռոմէական ազգայնոց Պատրիարքարանը, Բանկալթիլի վերջին հրդեհէն փասեալ չքաւոր հոռոմէականաց ինպատ, հանգանակութիւն բացած է ի ձեռն Հօլաս վարդապետի եւ աշխարհականի մը՝ որ մեծամեծոց տունները կը չըրգապային : Այս հանդանակութեան մասնակցած են պապական նուրալ Մ. Բօթէլլի 10, եւ հոռոմէական ազգայնոց Պատրիարք Գեր. Սեդրեան՝ 5 օսմանեան լիւրա տալով :

— Դալաթիոյ դատարանին անգամներէն Վէլի Էմին էֆենտի դէմ դատ բացուած է, ամբաստանելով զնա, թէ յիշեալ դատարանի պաշտօնակալներէն Ապտուլ-Վահիտ աղայի կաթուածմահ լինելուն պատճառ եղած է, յանդիման կշտամբելով :

— Մայրաքաղաքիս Թէլէկրաֆ անուն հրէայ հին թերթը դադարեցաւ տպագրական վերատեսչութեան հրամանաւ : Կրուի, թէ Հրէից բարեւնապետ բողոքած է այս լրագրոյն դէմ առ Բ. Դուռն, պատճառելով թէ չարաչար կը գրէ հրէական պաշտօնատան դէմ եւ գայթակղեցնելով կը գրգռէ հասարակութիւնը :

— Թարիզ լրագիրը կը մեղադրէ Բերայի կառավարիչ Արիֆի պէյը, հրատարակելով թէ Բանկալթիլի վերջին հրդեհէն ժամանակ չարաչար գանակոծելով թալալացի Ինճէ Տիմիթիլի անուն ջրհանակներն, նորա քթէն բերնէն արիւն գալուն եւ հիւանդանալուն պատճառ եղած է : Ըստ Թարիզի Տիմիթիլի Արիֆի պէյի ցասումը գրգռել է, դիպուածով թրջելով զնա :

— Իտալի-Մախսուսէի չոգենաւուց վարչութիւնն որոշեւ է՝ այսուհետեւ ամեն օր չոգենաւ բանցրեւ Նիկոմիդիա, Հայ մը առաջարկել է այս կարգադրութիւնն ընել, ծանուցանելով թէ վերջին ժամանակներս բաղձացած են ուղեորք, եւ չոգենաւուց ամենօրեայ երթեւեկութիւնն անհրաժեշտ է եւ շահաւոր կը լինի :

— Լէսիլիւրի կուսակալ Ազիզ փաշա՝ Տրապիզոնի կուսակալ անուանեցաւ փոխանակ Սըրբի փաշայի, որուն յանձնուեցաւ Լէսիլիւրի կուսակալութեան պաշտօնը :

— Պոլսոյ վաճառականական սենեկի անգամ Կիւպէկեան Սերովքէ էֆենտիի՝ երրորդ աստիճանի Օսմանիյէ, եւ նոյն սենեկի անգամ Էսայեան Միլիտի էֆենտիի՝ երրորդ աստիճանի Մէհմետիյէ

պատուանշան տրուեցաւ, ինչպէս նաեւ Տիարպէքիլի հոռոմէական ազգայնոց առաջնորդ Յովսէփ, եւ վալայ ու Բաղէշի հոռոմէական ազգայնոց առաջնորդ Յարութիւն Գերապոյծաւներուն :

— Մայրաքաղաքիս անգղիական դեսպան անուանեցաւ Սըր Թօրնթըն՝ փոխանակ Լորտ Տըֆրիլի, որ Հնդկաստանի փոխարքայ է այժմ :

ՄՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԻՐ

— Բեղաւորուելին կը գրեն թէ բաւական ծանր խռովութիւնք ծագեր են Գաշանի կառավարութեան Պոլսաւոր գաւառակի Թաթար բնակչաց մէջ : Այս խռովութեանց ծնունդ տուեր է անհիմն լուր մը, թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը մտադիր է բռնութեամբ յունական կրօնն ընդունիլ տալ իւր բոլոր մահմետական հպատակաց :

— Գոլէրան բողոքովն անհետացաւ Սպանիայէն :

— Գերմանիոյ ծովային նախարարութիւնը կը շարունակէ պատրաստութիւններ ընել՝ ծովամարտ միջոցաւ գերմանական ընդհանուր դրութիւն մը կազմաւորելու համար : Ծովամարտ մարտահրոյսեր պիտի հաստատուին նահանգաւորաց եւ գետոց բերանները : Փոլսով կը շինուին 150 ծովամարտիկ չոգենաւներ, որք անհրաժեշտ դատուած են գերմանական ծովային ամեն վառանգէ զերծ պահելու եւ մարտանաւուց ընկերակցութեամբ համար : Ներկայ տարւոյս ամիսն վերջերն այս չոգենաւուց 35 ն արդէն աւարտած էին : Մնացեալ 115 չոգենաւք ալ շինուելու վրայ են : Ծովագնաւուց իրաւքանչիւրին համար 312,500 ֆրանք ծախք կը լինի :

— Թիւրքանթաճութեան մեծ փորձեր կատարուել են վերջին օրերս ի Վարաշիւա, հրամանաւ եւ բարձրագոյն հսկողութեամբ Կուրքօ զորավարի :

— Անգղիա եւս կը շարունակէ փոխել իւր դաշտային թնդանթներն եւ նորածն թնդանթներն ընդունած է : Անտես չեն առնուիլ նաեւ ծովային եւ մարտկոցական թնդանթներն :

— Պիլմարք իշխանն այս օրերս բանակուել մը բռնուեցաւ ազգային խորհրդարանին մէջ իշխանն ամենայն զօրութեամբ ընդդիմալուց, որպէս զի չընդունուի յառաջադիմական երեսփոխանաց ոմանց սա՛ առաջարկութիւնը, թէ անհրաժեշտ պէտք է դուռն մը տալ երեսփոխանաց՝ ի վարձ երեսփոխանական պաշտօնավարութեան, ինչպէս կը տրուի Գաղղիոյ եւ Միացեալ Նահանգաց երեսփոխանաց : Իշխանն առաւելեց, որ եթէ երեսփոխանական պաշտօնն իրենց յատուկ արհեստ մը ընել ուղղութեան ճիշտ ապրուստ մը հայթայթեն երեսփոխանական թոշակի չնորհիւ, ջանահար պիտի լինին երկարաճեւ ազգային ժողովոյ նիստերը : Պիլմարք գոչեց այս առթիւ : « Ես չեմ ներեր, որ ձեր մեծամասնութեան կամքը տիրէ իմ վրայ : Իմ սովորութեանցս հաւաքակ է այդ : Ես՝ որ համայն Եւրոպիոյ կամաց թոյլ չտուի տի-

ՐԻԳԱ-ՎԻԱՂԱ ԽԱՆ ԹԻՒ 3